

ROMOS MIŠIŲ ISTORIJA (31)

ATEITIES PERSPEKTYVOS

Nepaisant senojo rito Mišių nostalgijos ir prieštaravimų galima teigti, kad povatikaninę liturgijos reformą priėmė dauguma katalikų, nenorinčių grįžti atgal. Nors trečiojo tūkstantmečio pradžioje egzistuoja nemažas religinis neraštingumas, tačiau kultinis lygmuo pakilo ir daugumai tikinčiųjų ne tas pat kokioje liturginėje erdvėje švęsti Eucharistiją. Esant galimybėms žmonės eina ten, kur tikrai švenčiama. Siekiama dalyvauti ir suprasti. Iš čia kyla būtinybė gerai pasiruošti giesmėms, skaitiniams, homilijai. Net jei tikinčiųjų, regis, mažėja, dar niekada jie taip labai nesidomėjo Eucharistijos šventimu. Dauguma jų suprato, kad švenčia visa bendruomenė ir visi turi dalyvauti aktyviai: kunigas, celebrantai, lektoriai, giesmių ir visos sueigos animatoriai..

Eucharistija yra Dievo dovanos, Evangelijos žodžio priėmimas, tai Viešpaties Paschos atminimo šventimas ir mirusio bei prisikėlusio Kristaus kaip maisto priėmimas. Liturgijos reforma leido suprasti, kad Eucharistija yra bendruomenės narių atvirumas vienas kitam (tai išreiškia ramybės palinkėjimo apeiga) ir atvirumas pasauliui, kuriame jie gyvena. Mišių bibliniai tekstai vietine kalba, komentuojami per homiliją, yra kvietimas pernešti Evangeliją į kasdienybę. Visuotinė malda siekia sudabartinti krikščionių bendruomenės ir visos žmonijos rūpesčius ir prašo įsipareigoti tų, už kuriuos meldžiamasis, labui.

Galima pastebėti, kad dalyvavimas Eucharistijoje tapo laisvai apsisprendžiamas veiksmas. Daugelyje vietovių einama į Mišias ne dėl to, kad reikalaujama ar dėl nuodėmės baimės. Ypač Vakarų šalyse, kur pats gyvenimas jaučiamas kaip suvaržymų ir apribojimų našta, sunku priimti religiją kaip papildomą apribojimą. Akcentuojama veikiau spontaniškumas ir nuoširdumas. Suprantama, kad sekuliarizuotoje visuomenėje tai gali mažinti domėjimąsi Eucharistija ir didinti abejingumą.

Liturgijos reforma pažadino pokyčius, kurių nebuvo galima pramatyti iš anksto. Ji reliatyvizavo tai, kas atrodė nekintama. Ankstesnių laikų pokyčių – o jų būta didelių – žmonės

beveik nepajautė, nes jie buvo išdėstyti amžių bėgyje, tuo tarpu povatikaninė reforma atliko didelius pokyčius vos kelių metų bėgyje, daugelis net ėmė manyti, kad autoritariškai galima imtis dar didesnių reformų, pasitelkiant vaizduotę ir kūrybiškumą. Komunijos priėmimas į ranką, jos dalinimas pasauliečių, nešimas ligoniams paskatino naują ryšį su sakralumu, kai kur net pasijuto desakralizacija. Eucharistijos kaip bičiuliško valgio supratimas paėmė viršų aukojimo dimensijos atžvilgiu.

Reformos pradžios įkarštis Vakarų šalyse atnešė ir didelių nukrypimų. Ėmė plisti taip vadinamos „naminės mišios“, kuriose naudota paprastai valgoma duona ir stalo vynas, kurio taure eina per rankas, celebrantas aukojo be liturginių drabužių, tikintieji improvizuodavo Eucharistijos malda, kartais švėsdavo be kunigo ir visi kartu skaitydavo konsekracijos žodžius. Kaip tik tokie ir panašūs neteisėti ir neapgalvoti pokyčiai iššaukė reakcijas ir vertė grįžti prie senosios liturgijos. Šiandien klausama, ar vietine kalba ištariamai liturginiai tekstai tikrai kalba širdžiai? Ar patys gražiausi žodžiai ir gestai, kaip antai ramybės palinkėjimas, visuotinė malda, atnašų procesija, netampa nauju formalumu? Ar visa tai neatneša to paties nuobodulio, nuo kurio bėgta?

Negalima neigti, kad pastaraisiais dešimtmečiais Vakarų pasaulyje sekmadienio Mišių lankomumas itin sumažėjo. Egzistuoja didelė pagunda dėl to kaltinti Susirinkimą ir po jo sekusią reformą, neva, tikintieji jau nebeeina į bažnyčią, nes pasikeitė religija, jie nebežino, kaip suprasti kunigo atsigręžimą į juos ir be lotynų kalbos. Tačiau svarbu nepamesti iš akių, kad povatikaninė liturgijos reforma vyko civilizacijos krizės kontekste, kuris ir bus paskatinęs reformos principų taikymo nukrypimus. Visiškai pripažįstant šiuos nukrypimus ir neapgalvotus žingsnius, bet sykiu ir jų neišpučiant, tikinčiųjų lankomumo mišiose mažėjimą reikia priskirti veikiau kitam faktoriui – tai radikalus religijos statuso daugelyje Europos šalių pasikeitimas, – šalių, kurios jau tapo galutinai sekuliarizuotos¹.

Benediktui XVI paskelbus apaštališkąjį laišką „*Sumorum pontificum*“, kuris teisiškai reglamentavo ir laisvai leido aukoti Šv. Mišias pagal pal. Jono XXIII išleistą 1962 m. Mišiola, kai kurie pasiėmė šį dokumentą kaip vėzdą ir toliau sunkiai įstengia pripažinti naujojo rito teisėtumą. Neretai prie senojo rito prisirišę kunigai yra gana jauni, savo vaikystėje šių apeigų nepažinę, ir jų praktika yra veikiau vieno ar dviejų praėjusių šimtmečių archeologija, o ne grįžimas prie šaltinių. Kai kurie Vakaruose įsikūrę vyrų vienuolynai pristatė savo bažnyčioje daugybę altorių, kad jų kunigai galėtų tuo pat metu aukoti privačias mišias prieš konventines mišias. Iš šios praktikos

¹ Plg. COMBY, J, *L'Eucharistie au XX siècle, le temps des « nouveaux »*, in *Eucharistia, encyclopédie de l'Eucharistie*, Paris, Cerf. 2004, p. 310.

matoma, kad bendruomeninės eucharistinio veiksmo prasmės atradimas yra užmirštas, o gal ir neigiamas.

Šiuos teiginius galima užbaigti garsaus praėjusio amžiaus teologo Karolio Journeto mintimis:

„Šv. Mišių slėpinys pranoksta liturgines raiškas. Kokios teisėtos ir būtinos šios būtų, iš prigimties jos slėpiniui lieka neadekvačios. Jos pateikia tik dalinę tiesą. Tarp jų iškyla įtampa. Ką pirmiausia liturgijoje reikia akcentuoti: pirminę, visa apimančią ir neprilygstamai veiksmingą Kristaus auką, ar priešingai, šiai Bažnyčios aukai ir tikinčiųjų dalyvavimui reikia priskirti antraeilį vaidmenį? Ar neišreiškiamą pasaulio atpirkimo slėpinį, kuris tapo regimas tarp mūsų, reikia garbinti tyloje, ar skelbti minioms? [...] Kaip matome, įtampa, kuri pagimdė daugelį ritų, iškyla to paties rito viduje. Žvelgiant tikėjimo ir kontempliacijos žvilgsniu, atpirkimo slėpinys, tęsiamas kiekvienose Mišiose yra vienas, tobulas, nekintamas, be galo paprastas, savo horizonte apimantis laiko ir erdvės visumą, visiškai transcendentinis liturginių formų, kurios užima tik antraeilį vaidmenį, atžvilgiu. Tačiau tvarkai ir bažnytinės bendruomenės gyvenimui kaip tik reikia šių liturginių formų“².

Br. Lukas Skroblas OSB

Bibliografija

- COMBY, J, L'Eucharistie au XX siècle, le temps des « nouveaux », in Eucharistia, encyclopédie de l'Eucharistie, Paris, Cerf. 2004, p. 291–312.
- JOUNET, CH, „La messe présence du sacrifice de la Croix“, Desclée de Brouwer, 1961.

² JOUNET, CH, „La messe présente du sacrifice de la Croix“, Desclée de Brouwer, 1961, p. 317–319.